

6.3. Питання до комплексної контрольної роботи

1. Користуючись конкретним фактичним матеріалом, доведіть, що всесвітня історія займає чільне місце в системі історичних наук, прослідкуйте її зв'язки з іншими науками.
2. Порівняйте функції історичного пізнання з функціями філософського, визначте спільні та відмінні риси.
3. Порівняйте матеріалістичний та ідеалістичний підходи у вивченні всесвітньої історії. Якій концепції ви віддаєте перевагу? Чому?
4. Як відомо, існують спеціальні історичні методи дослідження: хронологічний, синхронний, дихронний, моделювання, статистичний, порівняльно-аналітичний тощо. Підберіть історичні теми та сюжети, при аналізі яких можна було б застосувати той чи інший метод дослідження.
5. Знайдіть співвідношення між об'єктивністю історичного пізнання і принципами вивчення історичних фактів (історизму, об'єктивності, альтернативності, соціально-класового підходу). Сучасні історики принцип класового підходу відкидають, звертаючись до загальнолюдських цінностей. Чи правильно це? Обґрунтуйте свою думку.
6. Прослідкуйте процес перетворення історичних знань у науку, визначте основні історичні концепції в період Стародавнього Світу, Середньовіччя, Нового часу і в новітні часи.
7. Порівняйте формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації всесвітньої історії. Якому з них ви віддаєте перевагу? Чому?
8. З різних варіантів періодизації первісного суспільства на озброєння істориками прийнята археологічна періодизація. Розкрийте її суть та переваги порівняно з іншими (наприклад, Л.Г. Морган, американський етнограф та археолог, поділяв первісне суспільство на дикість та варварство, а кожний з них – на три підперіоди).
9. Накресліть схему еволюції людини (від австралопітека до homo sapiens). Які фактори впливали на формування фізичного типу людини? В сучасній історичній науці найчастіше обходять дарвінівське вчення про походження людини від людиноподібної мавпи. А що ви читали з цього приводу? (Вкажіть джерело).
10. У палеоліті та мезоліті панувало в основному привласнююче господарство. Підтвердьте це положення підбором відповідних даних стосовно окремих стадій палеоліту та мезоліту.
11. Доведіть справедливість терміну “неолітична революція”. Чим вона була викликана? Підтвердьте свою думку конкретними фактами про удосконалення знарядь праці та перехід до нових технологій у неоліті.
12. Доведіть, що трипільська культура була вершиною розквіту первіснообщинного устрою. Чи справедливим є твердження окремих істориків про трипільців як предків українського народу? Обґрунтуйте свою думку.
13. Прослідкуйте еволюцію суспільного ладу та сімейно-шлюбних відносин у первісному суспільстві. Чи можна пов'язати цю еволюцію із змінами у знаряддях праці та виробничих технологій?
14. Назвіть фактори, які сприяли розкладу первіснообщинного ладу. Чим пояснити спільність ознак цього розкладу у різних народів?
15. Визначте специфічні риси розвитку державності в країнах Стародавнього Сходу.
16. Сформулюйте особливості історичного розвитку найдавніших цивілізацій Стародавнього Сходу в IV-II тис. до н.е. (Єгипет, Месопотамія, Індія та Китай).
17. Доведіть на прикладах Ассирії, Парфії, Персії, Індії та Китаю, що в епоху розквіту давніх держав (кінець II – кінець I тис. до н.е.) вперше в історії виникли світові імперії, в яких найбільшого розквіту досягла деспотична форма державного

устрою. Чим це можна пояснити? Чим ці держави відрізнялись від держав ранньої Давнини?

18. Прослідкуйте еволюцію рабства в країнах Стародавнього Сходу. Чому раби на Сході порівняно з античною Грецією та Римом не стали основною продуктивною силою тодішнього суспільства?

19. Складіть порівняльну таблицю основних суспільно-політичних, економічних та культурних процесів, які відбувалися на Стародавньому Сході (1-2 приклади):

Процеси	Епоха ранньої Давнини	Епоха розквіту стародавніх держав	Епоха пізньої Давнини
Економічні			
Соціальні			
Політичні			
Культурні			

20. Назвіть характерні ознаки деспотичної форми правління. В яких державах Стародавнього Сходу ці форми набули найбільшого розвитку і чому?

21. Визначте, де вперше в світі і коли: а) виникла держава; б) прийняті перші з відомих нам законів; в) почали карбувати монету; г) відбулося велике переселення народів; д) створена Біблія; е) сформувалась кастова система; є) сталося масове народне повстання.

22. Прослідкуйте розвиток форм державності в античній Греції, наведіть конкретні приклади.

23. Порівняйте соціально-економічний устрій і державний лад Спарти і Афіні. Під впливом яких факторів сформувалися ці два поліси?

24. Покажіть внесок античної Греції у розвиток світової цивілізації в галузі державного устрою, у соціально-економічних процесах та в сфері культури. Чим пояснюється феномен Стародавньої Греції?

25. На прикладі держави Олександра Македонського розкрийте причини піднесення і падіння імперій. Які ви знаєте ще подібні державні утворення? Наведіть приклади.

26. На конкретних прикладах з історії Греції та Риму покажіть специфічні риси та особливості класичного рабства. У чому полягає його відмінність від східного?

27. Покажіть особливості державного устрою Риму в царський період, часи республіки та імперії за такою схемою:

Царський період	Період республіки	Період імперії
-----------------	-------------------	----------------

28. Яку роль відігравало земельне питання у Стародавньому Римі? Чим відрізнялися аграрні відносини у Римі від аграрних відносин на Сході?

29. В стародавні часи та в період Середньовіччя Палестина стала батьківщиною трьох світових релігій – християнства, ісламу та іудаїзму. Чому? Що об'єднує всі ці релігії?

30. Яким є місце і роль античних держав у світовій історії? Підтвердьте свої міркування конкретними фактами.

31. Складіть хронологічну таблицю найважливіших подій з історії Стародавнього Риму, виділяючи в ній три періоди: царський, республіки, імперії.

32. Дайте порівняльну характеристику форм державного устрою Стародавньої Греції і Стародавнього Риму.

33. Назвіть найважливіші соціально-економічні та політичні реформи античних держав Греції та Риму, охарактеризуйте їх значення.

34. Чим характерні перші віки нової ери для Східної Європи? Порівняйте їх з країнами Далекого Сходу. Чи помітили ви щось спільне в історичних процесах, які проходили в цей час на просторах Східної Європи та Центральної Азії?
35. Порівняйте різні версії походження слов'ян. Яка з них видається вам найбільш переконливою? Обґрунтуйте свою точку зору.
36. Видатний російський історик В.І. Ключевський надзвичайно велику увагу приділяв географічному факторові, вважаючи його основним для соціально-економічного та політичного розвитку слов'ян. Чи погоджуєтесь ви з точкою зору В.І. Ключевського? Які б аргументи ви навели на доказ чи протиположності його точки зору.
37. Порівняйте формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації всесвітньої історії. Якому з них ви віддаєте перевагу? Чому?
38. Порівняйте господарську діяльність та суспільний лад франків та східних слов'ян у середині першого тисячоліття нашої ери. Визначте спільні риси й відмінності.
39. В.І. Ключевський називав Київську Русь городовою, торговою. Більшість істориків у східних слов'ян пріоритетним вважали землеробство. Що ви можете сказати на користь Русі землеробської чи торгової? Яке насправді місце в Русі займали торгівля та міста?
40. Дослідіть вірування та звичаї у східних слов'ян. Що спільного було у них з дохристиянськими віруваннями та звичаями інших народів Європи? Чим пояснити спільність багатьох рис?
41. Визначте загальні риси, що характеризують західноєвропейське Середньовіччя. Складіть таблицю трьох етапів Середньовіччя:

Ознаки	Раннє Середньовіччя	Класичне Середньовіччя	Пізнє Середньовіччя
Хронологічні межі			
Господарство			
Суспільний устрій			
Державний лад			
Культурні досягнення			
Релігійне життя			

42. Прослідкуйте еволюцію феодалних відносин земельної власності в країнах Західної Європи в епоху раннього Середньовіччя. Який вплив мав цей процес на соціальну структуру суспільства?
43. Якими чинниками була обумовлена феодална роздробленість у країнах Західної Європи? Чи справедливе було твердження радянської історичної науки, що головною причиною феодалної роздробленості було панування натурального господарства? Чим пояснити той феномен, що, незважаючи на феодалну роздробленість, на Русі високого рівня досягнули економіка та культура? Обґрунтуйте свою думку.
44. Важливим фактором становлення європейської цивілізації стало християнство. Чому воно активно поширювалося саме в Європі, а не в інших частинах світу? Виявіть ступінь впливу християнства на економічні, соціальні, політичні та культурні процеси в період раннього Середньовіччя.
45. Прослідкуйте розвиток державного ладу у класичному Середньовіччі і утворення централізованих держав. Чим відрізнявся процес утворення централізованих держав у Західній Європі від такого ж процесу в Росії?

46. Простежте зародження та розвиток парламентаризму й політичних партій в Західній Європі з XI по XVIII ст. Чи можна назвати Земські собори XVI-XVII ст. в Росії видом парламенту? Обґрунтуйте свою думку.
47. Визначте причини, які сприяли розвитку середньовічних міст і ремесел. Доведіть прогресивність цехової організації ремесла в період класичного Середньовіччя та його гальмуючу роль в епоху зародження мануфактурного виробництва. Наведіть конкретні приклади.
48. Назвіть фактори, які гальмували розвиток внутрішньої та зовнішньої торгівлі Західної Європи у середні віки. Чим пояснити розпад і занепад Ганзи у XII-XVI ст.?
49. Прослідкуйте розвиток університетів у країнах Західної Європи у XII-XV ст. Який вплив мали середньовічні університети на культурний розвиток народів Європи? Чи збереглися їх традиції у наш час? Які традиції західноєвропейських університетів увібрала в себе Києво-Могилянська академія?
50. Яким чином Великі географічні відкриття вплинули на економічний, соціально-політичний та культурний розвиток країн Західної Європи? Свої думки підтвердьте конкретними прикладами.
51. Проаналізуйте реформаційний рух у Західній Європі у XV-XVI ст. Чому реформація охопила Німеччину, Швейцарію, Англію, скандинавські країни і майже не торкнулася таких країн, як Іспанія, Італія, Польща? Якими були наслідки реформаційного руху у Франції?
52. Дайте оцінку причин, характеру, особливостей війни за незалежність в англійських колоніях Північної Америки.
53. Коли почалася революція у природознавстві? Які були її причини та наслідки? Як змінилася організація західноєвропейської науки у пізнє Середньовіччя?
54. Протягом двох з половиною століть точиться боротьба норманістів та антинорманістів з приводу походження держави на Русі. У чому полягає суть норманської теорії? Наведіть конкретні докази її справедливості або хибності.
55. На основі статей "Руської правди" покажіть особливості соціально-економічного устрою Київської Русі. Прослідкуйте еволюцію "Руської правди".
56. Поясніть необхідність введення християнства на Русі князем Володимиром. Чому з усіх світових релігій, які існували на той час (іслам, іудаїзм, католицизм та ін.) у сусідів, він обрав саме православ'я? Визначте вплив і значення християнства на подальший розвиток Русі.
57. Охарактеризуйте розвиток державності на руських землях до і після монголо-татарського завоювання. Які конкретні зміни сталися у соціально-економічному, політичному та культурному розвитку Русі у XIII-XV ст.?
58. Визначте причини формування і піднесення Московської держави у XIII-XV ст. Чому в цей час втратили незалежність українські землі?
59. Розкрийте особливості історичного розвитку країн Сходу у середні віки. Чим пояснити уповільнення темпів економічного, політичного та культурного розвитку країн Сходу порівняно із західноєвропейськими у цей час? Чим відрізнялися східні цивілізації від західноєвропейських?
60. Опишіть державний устрій Індії, Китаю, Японії в епоху Середньовіччя. Що було спільного й особливого у кожній з цих країн?
61. Визначте основні наслідки Великих географічних відкриттів в економічній, політичній, соціальній та культурній сферах. Підтвердьте ваші положення конкретним фактичним матеріалом.
62. Прослідкуйте зародження і розвиток світової колоніальної системи (XVI – початок XX ст.). Охарактеризуйте колоніальну політику провідних європейських країн (Великобританія, Франція, Португалія, Іспанія, Росія, Австро-Угорщина, Нідерланди, Бельгія, Німеччина).

63. Доведіть на конкретних фактах, що у XVI-XVII ст. відбулася науково-технічна революція. Чим пояснити якісний стрибок у науці, який стався в цей час?
64. Дайте загальну оцінку буржуазним революціям, які відбулися в країнах Західної Європи та Північної Америки (Нідерланди, Англія, Франція та США). Визначте їх дати, загальні риси і відмінності, покажіть основні наслідки.
65. Розкрийте процес первісного нагромадження капіталу в головних європейських країнах (Англія, Іспанія, Португалія, Франція). Чому Англія вважається класичною країною первісного нагромадження капіталу? Чому аналогічний процес в Іспанії та Португалії у XVI-XVII ст. не привів там до формування капіталістичних відносин?
66. Визначте особливості абсолютизму в Англії, Франції та Росії у XVI-XVIII ст. На конкретних прикладах покажіть його спільні риси й відмінності.
67. Співставте економічний розвиток головних європейських країн (Англія, Франція, Росія, Німеччина) у XVI-XVII ст. Розташуйте країни у ряд за рівнем їх економічного розвитку. Поясніть причини відставання окремих країн порівняно з передовими.
68. Проаналізуйте процес переходу Росії від станово-представницької монархії до абсолютної. Чи відбувався цей процес в країнах Західної Європи? Обґрунтуйте свою відповідь.
69. Розкрийте процес перетворення Росії в багатонаціональну колоніальну імперію (XVI-XIX ст.). Підтвердьте свої думки конкретними фактами. Чим відрізнялась Російська колоніальна імперія від Британської та Французької?
70. Дайте аналіз основних етапів закріпачення селянства в Росії. Чому в той час, коли в Західній Європі йшов розвиток вільного селянського землеволодіння, в країнах Східної Європи посилювалось кріпосництво?
71. Охарактеризуйте зміст і значення Соборного Уложення 1649 р. Дайте аналіз статей, які були спрямовані на зміцнення феодально-абсолютистського ладу в Росії.
72. Розкрийте причини і характер станових і класових протиріч в Росії у XVI-XVII ст., форми їх вирішення.
73. Проаналізуйте основні напрями зовнішньої політики Росії у XVI-XVIII ст. Складіть хронологічну таблицю найважливіших зовнішньополітичних подій того часу.
74. Розкрийте суть Просвітництва та освіченого абсолютизму, його особливості в різних країнах Європи (Англії, Росії, Німеччині, Франції). У чому, на вашу думку, полягає історична обумовленість епохи Просвітництва?
75. Які причини викликали Велику Французьку революцію? Які основні етапи виділяються в ній? Охарактеризуйте найбільш істотні перетворення, проведені цією революцією, її результати та історичне значення.
76. Розкрийте суть промислового перевороту, поясніть, чому Англія стала його батьківщиною. Порівняйте, як проходив промисловий переворот в різних країнах Європи.
77. Співставте соціально-економічний та політичний розвиток провідних країн Західної Європи у XVIII ст., поясніть причини випередження чи відставання тих чи інших країн.
78. Дайте оцінку діяльності Петра I. Які перетворення в період його правління сприяли економічному, військовому і культурному розвитку Росії? Які відіграли негативну роль?
79. Які чинники в розвитку продуктивних сил Росії другої половини XVIII – першої половини XIX ст. свідчили про розклад феодально-кріпосницького ладу і зародження капіталістичних відносин?
80. Прослідкуйте зміни у державному управлінні Росії протягом XVII-XVIII ст. Які факти свідчать про перетворення Росії у чиновницько-дворянську імперію?

81. Охарактеризуйте основні напрями зовнішньої політики країн Західної та Центральної Європи у XVIII ст. Складіть хронологічну таблицю основних зовнішньополітичних подій.
82. Дайте оцінку причин, характеру, особливостей війни за незалежність в англійських колоніях Північної Америки.
83. Дайте характеристику основних напрямів міжнародних відносин та зовнішньої політики європейських країн у XIX ст. Які корінні зміни відбулися в розстановці політичних сил в Європі протягом цього століття?
84. Визначте основні ознаки індустріальної цивілізації в галузі науки і техніки, у військовій, соціальній та духовній сферах; у формах правління, міжнародних відносинах.
85. Проаналізуйте основні тенденції революційного руху в європейських країнах в першій половині XIX ст., дайте оцінку основним подіям революції 1848 р. Визначте особливості її розвитку в різних країнах. Доведіть, що царизм Росії в цей час виступав як жандарм Європи.
86. Дайте оцінку буржуазним революціям в Латинській Америці, США та Японії. Поясніть характер громадянської війни в США, проаналізуйте її перший та другий етапи.
87. Проаналізуйте основні форми держави, які склалися у XIX ст. Підтвердьте свої положення конкретним історичним матеріалом.
88. Охарактеризуйте процес розширення колоніальних імперій у XIX ст. Яким чином успіхи у колоніальній політиці були пов'язані з внутрішнім розвитком західних країн?
89. Покажіть основні риси другої науково-технічної революції. Обґрунтуйте її прогресивний характер на конкретних прикладах наукових і технічних відкриттів. Покажіть соціально-економічні та політичні наслідки цієї революції.
90. Прослідкуйте процес перетворення домонополістичної стадії капіталізму у монополістичну. Охарактеризуйте її основні ознаки. Наведіть приклади.
91. Дайте оцінку соціально-економічним реформам Росії XIX ст. Розкрийте їх зміст, характер, історичне значення.
92. Простежте реформаторську діяльність М.М. Сперанського в галузі державного управління. Чому його програми не могли бути реалізованими в той час?
93. Визначте, яку роль відігравало східне питання у зовнішній політиці Росії XIX ст. Складіть хронологічну таблицю подій, пов'язаних з цим питанням.
94. У російській та радянській історичній літературі війну 1812 року називають Вітчизняною, Великою Вітчизняною, в сучасній українській – “війною Росії з наполеонівською Францією”. Доведіть справедливість чи неприйнятність того чи іншого твердження. Обґрунтуйте власну точку зору.
95. Доведіть реакційний, антинародний характер внутрішньої та зовнішньої політики Миколи I.
96. Розкрийте суть і значення контрреформ, які проводилися за час правління Олександра III. Доведіть, що цей період був часом торжества консервативної політики.
97. Дайте характеристику суспільно-політичного руху в Росії в другій половині XIX ст.
98. Визначте основні історичні процеси, властиві XX ст., дайте їм характеристику.
99. Проаналізуйте основні причини світових воєн. Чи були вони неминучими? Обґрунтуйте свою відповідь.
100. Простежте передумови, причини, хід та наслідки Першої світової війни.
101. Розкрийте причини появи і розповсюдження фашизму у XX ст., дайте його характеристику, співставте з тоталітаризмом.

102. Що викликало Другу світову війну, якою була розстановка країн, що брали в ній участь, які етапи вона пройшла і чим закінчилась? Співставте розміри людських і матеріальних втрат у Першій і Другій світовій війнах.
103. Визначте причини, які викликають економічні кризи у капіталістичній економіці. Дайте коротку характеристику криз 1900-1901, 1929-1933, 1937-1938 рр.
104. Охарактеризуйте світову економічну кризу 1929-1933 рр. і покажіть, які варіанти виходу з неї здійснювали провідні країни.
105. Дайте оцінку економічним кризам другої половини ХХ ст. Чим вони відрізняються від криз порядку ХХ ст.?
106. Визначте характерні риси світової колоніальної системи на початку ХХ ст. Яким чином на неї вплинула Перша світова війна?
107. Чому Друга світова війна стала прискорювачем кризи і краху світової колоніальної системи? Покажіть етапи її руйнування у післявоєнний час. Яку роль відіграв СРСР в цьому процесі? Які варіанти соціально-економічного розвитку були можливі для країн, що звільнилися від колоніального рабства?
108. Охарактеризуйте соціально-економічний та політичний розвиток країн третього світу. Перелічіть країни, які входять до нього. Що таке рух неприєднання, які його цілі, завдання?
109. Проаналізуйте основні етапи розвитку світової системи соціалізму. Дайте характеристику соціально-економічного та політичного устрою в країнах Східної Європи, Югославії, Китаї, КНДР, Монголії, В'єтнамі та на Кубі.
110. Поясніть, чому уповільнились темпи економічного зростання країн соціалізму у 70-ті роки. Чим було викликане посилення протиріч між ними?
111. Поясніть, чим був викликаний розпад світової системи соціалізму. Яку роль при цьому відіграли зовнішні й внутрішні чинники?
112. Охарактеризуйте особливості у соціально-економічному розвитку країн, які входять у світову систему соціалізму на сучасному етапі. Як вплинув на них розпад СРСР?
113. Розкрийте зміст концепції постіндустріального суспільства (Р. Арон, Дж. Гелбрейт, У. Ростоу та ін.).
114. Охарактеризуйте інтеграційні процеси, які відбуваються в економіці та політиці у другій половині ХХ ст. У чому полягають їх обумовленість і значення?
115. Дайте характеристику основних досягнень сучасної науково-технічної революції, покажіть її етапи, назвіть країни-лідери.
116. Розкрийте процес протистояння двох систем у післявоєнний час (друга половина 40-х рр. – 1991 р.). Який вплив на розвиток міжнародних відносин мала “холодна війна”?
117. Назвіть три світові центри капіталізму, дайте оцінку їх ролі у співтоваристві.
118. Покажіть значення і вплив на світовий процес трьох російських революцій на початку ХХ ст. для світу в цілому і Росії, зокрема.
119. Дайте характеристику основних періодів і факторів перемоги СРСР у Великій Вітчизняній війні. Багато істориків і політиків зараз уникають використання терміну “Велика Вітчизняна війна” стосовно України. Чи вірно це? Висловіть свою думку.
120. Розкрийте причини розпаду СРСР. Дайте оцінку сучасного економічного й політичного становища у Росії та країнах СНД.